

گفتمان اندیشه‌ی امامت

ترجمه کتاب

الابانة عن المماثلة فى الاستدلال
بين طريقى النبوة و الامامة

تأليف: ابو الفتح محمد بن على كراجكى
(متوفى قرن پنجم هجرى قمرى)

ترجمه: حميد سليم گندمى

انتشارات ابصار

سرشناسه	کراچکی، محمد بن علی، - ۴۴۹ ق.
عنوان قراردادی	الایانه عن المماثلة فی الاستدلال بین طریق النبوۃ و الامامة. فارسی
عنوان و نام پدیدآور	گفتمان اندیشه‌ی امامت / تألیف ابوالفتح محمد بن علی کراچکی؛ ترجمه حمید سلیم‌گندمی.
مشخصات نشر	تهران: ابصار، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۸۰ ص: مصور.
شابک	978-600-6178-12-7
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	امامت
شناسه افزوده	امامت -- دفاعیه‌ها و ردیه‌ها
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۱ ۲۰۴۱ الف ک ۴ / BP۲۲۳ - مترجم
رده‌بندی یوئی	۲۹۷/۴۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۹۵۱۶۲۱

انتشارات ابصار

گفتمان اندیشه‌ی امامت

تألیف: ابوالفتح محمد بن علی کراچکی

ترجمه: حمید سلیم‌گندمی

نوبت چاپ: یکم / ۱۳۹۱

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۷-۱۲-۶۱۷۸-۶۰۰-۹۷۸

قطع: رقعی / ۸۰ صفحه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

نشانی: تهران - صندوق پستی ۵۹۹۶-۱۴۱۵۵

رایانامه: ABSAR.PUB@Gmail.com

تلفکس: ۸۸۰۱۰۵۰۱

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۸	درباره مؤلف
۹	آثار و تألیفات
۱۲	درباره این رساله
۱۳	نسخه‌های خطی رساله الابانة
۱۵	روش ترجمه
۱۷	ترجمه رساله
۱۸	چند دلیل بر اینکه امامت، از اصول دین است
۱۸	دلیل اول: وجوب عقلی امامت
۱۹	دلیل دوم: آیه اطاعت اولی الامر
۲۱	دلیل سوم: در فریضة امامت، رخصت نیست
۲۴	دلیل چهارم: نص و معجزه

۲۵	معجزات عملی (افعال).....
۲۵	معجزات گفتاری (اقوال).....
۲۷	نص کلامی بر امامت امیرالمؤمنین علیه السلام
۳۰	گزارش یک گفت‌وگوی فرضی.....
۳۰	دلیل صحت نبوت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله.....
۳۲	دلایل امامت امیرالمؤمنین علیه السلام
۳۴	مشابهت شبهه‌های مربوط به نبوت و امامت.....
۴۰	حجیت نص و معجزه در نبوت و امامت.....
۴۲	آیا شیعه در صدر اسلام هویت داشت؟.....
۴۶	نقل معجزات به اخبار آحاد یا حدیث متواتر؟.....
۴۸	تواتر نصوص امامت.....
۵۲	پی آمد انکار نصوص امامت.....
۶۰	دو گروه راوی.....
۶۳	فرجام گفتمان.....
۶۷	چند حدیث در نص بر امامت امیرالمؤمنین علیه السلام
۷۱	توضیح یک روایت.....
۷۴	منابع.....
۷۷	چند تصویر از نسخه خطی کتاب.....

مقدمه مترجم

امامت از اصول دین به شمار می‌رود و بسیاری از اندیشمندان و دانشوران بزرگ در موضوع امامت، آثار و مستقل به رشته‌ی تحریر درآورده‌اند. و شمار بسیاری دیگر نیز در ضمن آثار و کتاب‌های خویش به بررسی موضوع امامت پرداخته‌اند، برخی موضوع امامت را به صورت عام و برخی به صورت خاص - امامت امیرمؤمنان علی (علیه السلام) و امامان معصوم علیهم السلام - مطرح کرده‌اند، برخی به عنوان موضوعی کلامی و اعتقادی، و برخی با استناد به آیات فراوان و احادیث بسیار، بررسی کرده‌اند. در فرهنگ نوشتاری و مکتوب شیعی در موضوع امامت، برخی از نوشته‌ها و آثار در قالب کتاب‌های مناظره - واقعی و صوری - تنظیم و ارائه شده است. بعضی از این کتاب‌ها با عنوان «الکَرّ و الفرّ» نامیده شده‌اند.

نخستین کتاب با عنوان «الکَرّ و الفرّ» منسوب به ابن بابویه شیخ صدوق رحمه الله علیه است. این کتاب مناظره پدر شیخ صدوق، علی ابن بابویه با یکی از علمای اهل سنت ری است در اثبات امامت امیرمؤمنان

کتاب التفضیل با تحقیق عبدالعزیز الکریمی به سال ۱۳۸۵ توسط انتشارات دلیل ما منتشر شده است. همچنین در سال ۱۳۶۱ توسط انتشارات بعثت چاپ و عرضه شده است.

- التریف و جوب حق الوالدین. قم: دلیل ما، ۱۳۸۵.

- ترجمه کنز الفوائد با عنوان گنجینه معارف شیعه امامیه در راه جهاد سازندگی. با تعلیقاتی به قلم محمدباقر کمره‌ای، ۲ جلد در یک مجلد. با گذشت قریب به یک هزار سال از دوره حیات علامه کراچکی ضرورت دارد که محققان و پژوهشگران حوزه معارف دینی توجه بیشتری به آثار ارزشمند و گرانبهای این فقیه و عالم بزرگ شیعی داشته باشند و علاوه بر تلاش برای شناسایی برخی از این آثار و تألیفات که احتمالاً در لابلای گنجینه‌های خطی پنهان مانده‌اند، زمینه‌های تصحیح، تحقیق، ترجمه، و چاپ و انتشار آنها را بیش از پیش فراهم آورند.

درباره این رساله

الإبانه عن المماثلة فی الاستدلال بین طریق النبوۃ و الامامة، رساله‌ای است در موضوع اثبات امامت که به شیوه مناظره تنظیم و ارائه شده است. در این مناظره فرضی، سه نفر به عنوان نمایندگان شیعه، یهود و معتزله حضور دارند و به صورت استدلالی به دفاع از اعتقادات خود در موضوع نبوت و امامت می‌پردازند.

همانگونه که مؤلف در مقدمه این رساله بیان می‌کند، امامت اصلی است که به نبوت تعلق دارد و هر کس با آن مخالفت کند، کافر شده است و دلایل و حجت‌ها در اثبات نبوت و امامت همانند یکدیگر است، به گونه‌ای

که هر کس امامت را رد کند، مانند آن است که نبوت و رسالت را مردود دانسته است.

عنوان این رساله نیز بیانگر همین «همانندی دلایل» در اثبات نبوت و امامت است.

همانگونه که پیشتر اشاره شد، تنظیم و ارائه مباحث اعتقادی خصوصاً موضوع امامت به صورت مناظره‌ی حقیقی یا صوری در فرهنگ نوشتاری شیعی، سابقه‌ای پرآثار دارد و برخی از این نوع نوشتارها با عنوان الکَرّ و الفرّ نامیده شده‌اند. در معرفی آثار علامه کراچکی، در برخی متون هر دو عنوان الابانة عن المماثلة و رسالة الکَرّ و الفرّ نام برده شده است که بر اساس تحقیق حسن انصاری در مقاله «چند کتاب با عنوان الکَرّ و الفرّ» در تارنمای Kateban.com مشخص شده است کتاب الابانة همان رساله الکَرّ و الفرّ علامه کراچکی است و این دو، دو رساله جداگانه نمی‌باشند.

مرحوم آقا بزرگ طهرانی صاحب الذریعه در ذیل عنوان مجلس الکَرّ و الفرّ ذکر کرده که محدث نوری در خاتمه مسدک از این کتاب با عنوان الابانة عن المماثلة تعبیر کرده است.^۱

نسخه‌های خطی رساله الابانة

- تهران - مجلس شورای اسلامی، شماره نسخه ۵۱۳۸/۹۶ خط نسخ - بدون کاتب، تاریخ کتابت: قرن ۱۱ ق.
- قم - مرکز احیاء میراث اسلامی، شماره نسخه ۲۷۶۰/۲ خط نسخ - بدون کاتب، تاریخ کتابت: قرن ۱۲ ق.

۱- طهرانی، آقا بزرگ، الذریعة الى تصانیف الشیعه ج ۲۰ ص ۱۲، ج ۱ ص ۵۷.

- تهران - دانشگاه تهران شماره نسخه ۷۱۷۲/۱ خط نسخ - بدون کاتب، تاریخ کتابت: قرن ۱۳ ق.
- تهران - دانشکده ادبیات شماره نسخه ۱۲۰/۷ خط نسخ - کاتب: محمود بن حسام مشرقی جزائری حواری برای یونس بن حسن صیمری، تاریخ کتابت: سه‌شنبه ۲۳ ربیع‌الاول ۱۰۱۵ ق.
- تهران، مجلس شورای اسلامی شماره نسخه ۱۲۹۵ خط نسخ ریز. کاتب: بوطالب ابن ابی تراب. تاریخ کتابت: ۱۰۹۸ ق.
- قزوین. مدرسه امام صادق علیه‌السلام شماره نسخه ۹۹/۲ خط نستعلیق بدون کاتب: تاریخ کتابت چهارشنبه ۲۰ رجب ۱۱۱۳ ق. به فرمان محمد ابراهیم بن محمد معصوم حسینی قزوینی.
- قم. مرکز احیا میراث اسلامی، شماره نسخه ۲۷۶۲/۲ خط نسخ بدون کاتب، تاریخ کتابت: قرن ۱۳ ق.
- شیراز، کتابخانه آستانه شاهچراغ شماره نسخه ۷۹۶/۳ خط نسخ. کاتب: عبدالوهاب بن قاسم رازی بدون تاریخ کتابت.
- تهران. دانشگاه تهران شماره نسخه ۳۲۰۵/۱ خط نستعلیق. بدون کاتب و بدون تاریخ کتابت.^۱

متن این رساله برای نخستین بار، توسط علی جلال باقر الداقوقی، تحقیق و در شماره ۸۵ - ۸۶ فصلنامه تراثا چاپ و منتشر شده است. محقق رساله در مقدمه به دو موضوع می‌پردازد: ۱. مناظره و اسلوب جدل با توجه به آیات و روایات و روش علمای سلف؛ ۲. شخصیت و آثار علامه

۱- درایتی، مصطفی / فهرست دست نوشته‌های ایران (دنا) ج ۱ ص ۹۴-۹۵ و نیز درایتی، مصطفی / فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنا) ج ۱ ص ۲۹۴-۲۹۵

کراچکی. آن‌گاه، پس از اشاره به نسخه‌های خطی رساله برای این تحقیق، روش تحقیق و تصحیح خود را توضیح می‌دهد.

نسخه‌های خطی مورد اعتماد محقق در این رساله، چنین است:

۱. نسخه خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، مجموعه شماره ۱۳۲۸، کتاب محرم الحرام ۱۲۸۲، کاتب: محمد ابراهیم بن محمد معصوم الحسینی.
۲. نسخه خطی همان کتابخانه و همان شماره (۱۳۲۸) بدون کاتب و تاریخ کتابت.

۳. نسخه خطی کتابخانه مجلس، مجموعه شماره ۱۲۹۵، کاتب: ابوطالب بن الحاج ابی تراب. (۱۰۶۰/۲۹۶)

روش ترجمه

در ترجمه این رساله ارزشمند اعتقادی هدف ترجمه محتوایی بوده و از ترجمه تحت‌اللفظی، پرهیز شده است. مؤلف در این رساله، به توضیح و تبیین مسائل اعتقادی پرداخته و عین ادله‌ای را که معتزله در اثبات نبوت آورده‌اند، به عنوان دلایل شیعه برای اثبات امامت مطرح کرده است. هدف او بیان شباهت استدلال بر این دو عقیده است؛ لذا در این ترجمه، سعی شده است تا مفهوم و محتوای اصلی رساله، ترجمه و ارائه شود. نیز به همین دلیل، از نقل اختلاف نسخه‌ها و تعلیقات درازدامن و مفید محقق رساله - استاد علی جلال باقر الداقوقی - خودداری شد. خوانندگان پژوهنده می‌توانند آن همه را در فصلنامه تراثنا بجویند.

ذکر این نکته نیز لازم است که: آنچه در میان [] در لابلای متن رساله به عنوان موضوع بحث آمده است، جزو متن رساله نمی‌باشد و افزوده‌ی مترجم است.

باید توجه داشت که ایجاز و فشرده‌گی در بیان، اصلی است که بر نوشته‌های علامه کراچکی حاکم است. بدین رو، شاید بعضی از معانی کلام او، در برخی موارد دیر یاب باشد؛ گرچه در سادگی و روانی بیان، بسیار کوشیده است. ضمن آنکه ابتکار و تنوع، اصلی است که به روشنی؛ در آثار او می‌توان دید به همین سبب، وظیفه خود می‌دانم که از لغزشها و خطاهای احتمالی در ترجمه، عذر بخواهم.

این ترجمه به دلیل اهمیت موضوع امامت و محتوای استوار آن، و نیز شیوه تنظیم مطالب در قالب یک گفت‌وگو و مناظره فرضی - که پس از گذشت قریب به یک هزار سال همچنان زنده و پویاست - در این کتاب ارایه گردیده است.

هرچند در سال‌های اخیر اندک توجهی به آثار و تألیفات این اندیشمند بزرگ شیعی شده و برخی از آثار وی، تحقیق، ترجمه و منتشر شده است، لیکن امید می‌رود با انتشار این نوع آثار، توجه بیشتر و عمیق‌تری به شناسایی، تصحیح و تحقیق آثار آن بزرگوار شود و به همه علاقه‌مندان و محققان حوزه معارف دینی عرضه گردد.

بر خود لازم می‌دانم از لطف استاد محقق جناب حجة الاسلام و المسلمین حاج شیخ مرتضی فرج پور به خاطر بازبینی کامل متن ترجمه قبل از چاپ و تذکرات و راهنمایی‌های بسیار مفید ایشان سپاسگزاری نمایم.

حمید سلیم گندمی^۱

اول خرداد ۱۳۹۱